

Tövsiyə 1555 (2002)¹

Mediada qadınların imici

Parlament Assambleyası

1. Assambleya "Kişilərin və qadınların hüquq bərabərliyinə dair" [1018\(1994\) sayılı qətnaməsinə](#) istinad edir, həmin qətnamədə o, "qadınlar və kişilər arasında hüquq bərabərliyi prinsipinin təşviq edilməsi və bu prinsipə əməl olunmasına nəzarət edilməsi" məqsədi ilə mexanizm yaradılmasını tövsiyə edib və medianı "bərabərliyin təşviqinə" çağırıb.

2. Assambleya qeyd edir ki, bir sıra Avropa ölkələrində nəzərə çarpan irəliləyişin olmasına baxmayaraq, mediada qadınların imici hələ də bir çox hallarda mənfi olaraq qalır və hələ də stereotiplərə və cinsiyyətçiliyə əsaslanır. Qadınlar şəxsi həyat, ev təsərrüfatı və ailə ilə assosiasiya olunur. Media çox zaman qadınları cinsi meyillərin obyektləri kimi təsvir edir. Dünyada sürətlə dəyişikliklər baş verdiyi halda, mediada qadınların imici real dəyişikliyə uğramayıb.

3. Assambleya müəyyən Avropa hökumətlərinin, qadın təşkilatlarının və hökumətlərarası orqanların mediada qadınların təsvirinə dair məsələlərdə irəliləyiş əldə etməsi faktını alqışlayır. Milli qanunvericiliyin və Avropa Birliyi qanunlarının tətbiqində bərabərlik məsələlərinə görə məsul olan ombudsmanın təyin edilməsi qadınlar və kişilər arasında bərabərliyin təmin edilməsi istiqamətində atılmış addımlardan biridir.

4. Assambleya təəssüflə qeyd edir ki, mediada qadınların imicinin təqdim edilməsi baxımından müəyyən Avropa ölkələrində geriləmə baş verib. Pekində keçirilmiş ümumdünya konfransından sonra hökumətlər və media tərəfindən bu sahədə az iş görülüb.

5. Şərqi Avropanın müəyyən ölkələrində və Müstəqil Dövlətlər Birliyi ölkələrində mediada qadınların imici nisbətən mənfi çalarda təqdim olunur. Mediada kişilər islahatçılar kimi təsvir edilir, qadınlara isə məhdud rol ayrılır. Bu durum bu ölkələrin sosial-mədəni ənənələrindən irəli gəlir. Bu ölkələr demokratiya təcrübəsinin çatışmazlığından əziyyət çəkir və öz inkişafı prosesində çətinliklərlə üzləşirlər. Onların media vasitələrində təsvir edilən qadınların imici bu ölkələrdə qadınların ağır durumda olmasına dəlalət edir. Qadınların təşəbbüsləri kimi qadınların real problemlərinə də əhəmiyyət verilmir.

6. Müəyyən ölkələrdə media prodüserləri üçün özünütənzimləmə mexanizmlərinin yaradılmasına cəhdlər edilib, lakin hökumətlər bu səyləri maliyyələşdirmək üçün kifayət qədər vəsait ayıra bilmirlər.

7. Qadınların imicinin stereotiplərə əsaslanması jurnalistlərin və media rəhbərlərinin peşəkarlıq səviyyəsinin yetərinə olmamasının və rəhbər vəzifələrdə qadınların sayının az olmasının nəticəsidir. Son on il ərzində qadın jurnalistlərin sayı əhəmiyyətli dərəcədə artsa da, medianın

¹ 24 aprel 2002-ci ildə Assambleyada (13-cü iclasda) müzakirə edilib (bax: Doc. 9394, Qadınlar və kişilər üçün bərabər imkanlar üzrə komitənin məruzəsi; məruzəçi: xanım Lopes Qonsales (López González)). Sənəd 24 aprel 2002-ci ildə Assambleya tərəfindən (13-cü iclasda) qəbul edilib.

idarəetmə orqanlarında hələ də qadınların sayı azdır və onlar media tərəfindən həyata keçirilən siyasətə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərmək imkanına malik deyillər.

8. Assambleya uşaqların cinsiyyətçi ideyaların təsirinə getdikcə daha çox məruz qalmasından narahatdır. Antisosial qüvvələr tərəfindən bu tip ideyaların təkrar-təkrar ortaya atılması xüsusən cəmiyyətin qadınlara qarşı zorakılığı cilovlamağa çalışdığı bir vaxtda xüsusi narahatlıq doğurur.

9. Assambleya Avropa Şurasına üzv olan dövlətlərin hökumətlərini mediada qadınların cinsiyyətçiliyə və stereotiplərə əsaslanan imicinin və təqdimatının yolverilməzliyi siyasətini qəbul etməyə və həyata keçirməyə çağırır. Assambleya hökumətlərə medianı monitorinq etmək və audiovizual sektora nəzarət etmək məqsədi ilə əlavə orqanlar təsis etməyi təklif edir.

10. Buna görə də Assambleya üzv dövlətlərin hökumətlərindən xahiş edir ki:

- cinsi mənsubiyyətləri səbəbindən kişilərlə qadınların bərabər ləyaqətini inkar edən anlayış kimi müəyyən edilən "cinsiyyətçilik" anlayışını qanunvericiliklərinə daxil etsinlər və onu irqçiliklə eyni səviyyədə mühakimə etsinlər;
- mediada gender bərabərliyi haqqında qanun qəbul etsinlər;
- gender bərabərliyinə aid məsələlər üzrə məsul ombudsmana öz aparatı ilə əhali arasında birbaşa əlaqələr yaratmasını tapşırınsınlar;
- özəl və dövlət mülkiyyətində olan media vasitələrindəki vəziyyət arasında fərqi müəyyənləşdirsinlər;
- media assosiasiyalarına insan hüquqlarının pozuntusu baş verdiyi hallarda məhkəmələrə şikayət etmək hüququ versinlər;
- mediada bərabərlik sahəsində yeni layihələri maliyyələşdirsinlər və onların icrasına başlasınlar;
- öz milli sistemləri çərçivəsində milli medianın monitorinqi üçün mərkəzlərin yaradılmasını və maliyyələşdirilməsini təşviq etsinlər və bu prosesə yeni informasiya və kommunikasiya texnologiyalarını da daxil etsinlər;
- reklamçıları ifadə azadlığının imkan verdiyi dərəcədə öz peşə davranışı qaydaları sistemi vasitəsilə özünütənzimləmə fəaliyyətini gücləndirməyə təşviq etsinlər;
- qərarların qəbul edildiyi bütün səviyyələrdə qadınlarla kişilərin balanslaşdırılmış təmsilçiliyini təmin etmək üçün pozitiv xarakterli ayrı-seçkilik tədbirlərindən və ya kvota sistemlərindən istifadə etsinlər;
- mediada qərarların qəbul edildiyi bütün səviyyələrdə qadınların iştirakını və texnoloji sektorda və ictimai məşvərət şuralarında məsul vəzifə tutmalarını təşviq etsinlər;
- qadınların kommunikasiya resurslarına və bu sahədə biliklərə, xüsusən kommunikasiya texnologiyalarına çıxış əldə etmək imkanlarını artırmaq üçün resurslar ayırınsınlar və proqramlar həyata keçirsinlər;
- qadınlarla kişilər arasında bərabərliyi təmin etmək məqsədi ilə zəruri vəsaitlər ayırmaq və onları, məsələn, jurnalistika fakültələrinə yönəltmək üçün əhəmiyyətli səylər göstərsinlər;

- siyasəti müəyyənləşdirən şəxslərdə gender bərabərliyi barədə daha dolğun məlumatların olması üçün müqayisəli tədqiqatları maliyyələşdirsinlər.

11. Assambleya Nazirlər Komitəsinə tövsiyə edir ki:

- qadınlarla kişilər arasında bərabərliyə əsaslanan beynəlxalq etika standartlarını işləyib hazırlasın;
- qadınların kommunikasiya şəbəkələrinin və media təşkilatlarının gücləndirilməsinə və gender bərabərliyi prinsipinə prioritet verilməsi məqsədi ilə beynəlxalq əməkdaşlığın inkişafına kömək etsin;
- Avropa mediasında qadınların necə təsvir edildiyini tədqiq etmək və lazımi tədbirlərin görülməsi barədə tövsiyələr təklif etmək üçün Avropa Şurasının himayəsi altında qadın jurnalistlərdən təşkil olunan müşahidə qurumu təsis etsin.

Avropa Şurasının "Azərbaycanda gender bərabərliyi və media azadlığı" layihəsi çərçivəsində Azərbaycan dilinə tərcümə edilmişdir, tərcümədən məsuliyyəti tərcüməçi daşıyır.